WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Adroddiad Archwilio Blynyddol 2011

Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru

Cyhoeddwyd: Chwefror 2012

Cyfeirnod y ddogfen: 166A2012

Statws yr adroddiad

Roedd y tîm a gyflawnodd y gwaith yn cynnwys Anthony Barrett, Lucy Evans, Michelle Phoenix, Kelly Lovitt a Bernard Lucas.

Paratowyd y ddogfen hon at ddefnydd mewnol Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru fel rhan o'r gwaith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol, y Cod Ymarfer Archwilio a'r Datganiad o Gyfrifoldebau a gyhoeddwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Nid oes unrhyw gyfrifoldeb ar Swyddfa Archwilio Cymru (yr Archwilydd Cyffredinol a'i staff) na'r archwilydd penodedig, lle y bo'n gymwys, mewn perthynas ag unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog na chyflogai arall yn unigol, nac i unrhyw drydydd parti.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, yn cynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru (a, lle y bo'n gymwys, ei archwilydd penodedig) yn drydydd parti perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn infoofficer@wao.gov.uk.

Cynnwys

Adroddiad cryno	4
Adroddiad manwl	
Defnyddiwyd adnoddau'r Awdurdod yn gywir ym mhob ffordd berthnasol, a rhoddwyd cyfrif amdanynt yn briodol	6
Paratowyd cyfrifon yr Awdurdod ar gyfer 2010-11 yn briodol ac roeddent yn gywir ym mhob ffordd berthnasol, ond mae lle i wella'r broses o baratoi'r cyfrifon ac mae gwaith yn parhau i sicrhau bod trafodion a balansau Awdurdodau Heddlu Cymru yn cael eu trin mewn ffordd gyson	6
Cyflawnodd yr Awdurdod ei dargedau o ran ei gyllideb refeniw ar gyfer 2010-11 ac mae'n ymateb i'r heriau ariannol sylweddol sydd o'i flaen	8
Roedd gan yr Awdurdod amgylchedd rheolaeth fewnol effeithiol i leihau'r risg o gamddatganiadau perthnasol yn y datganiadau ariannol	8
Roedd systemau ariannol pwysig yr Awdurdod yn cael eu rheoli a'u gweithredu'n briodol yn ôl y bwriad	8
Mae gan yr Awdurdod drefniadau corfforaethol priodol ar waith i ddefnyddio adnoddau'n effeithiol	9
Roedd gan yr Awdurdod drefniadau priodol yn 2010-11 i'w helpu i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau	9
Mae gwaith Arolygiaeth Cwnstabliaeth Ei Mawrhydi ar ymateb yr Awdurdod i bwysau ariannol yn ategu fy nghasgliad ynghylch y trefniadau i sicrhau gwasanaethau effeithlon, darbodus ac effeithiol	9
Atodiadau	
Casgliad ar drefniadau Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2011 o ran sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau	12
Meini prawf ar gyfer asesu trefniadau'r Awdurdod yn ystod 2010-11 o ran sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau	13
Adroddiadau sydd wedi'u cyflwyno ers fy llythyr archwilio diwethaf. Crynodeb o'r cywiriadau a wnaed i ddatganiadau ariannol drafft 2010-11 a gafodd eu dwyn i sylw Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru	15

Adroddiad cryno

1. Mae'r Adroddiad Archwilio Blynyddol (yr Adroddiad) hwn i aelodau Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru (yr Awdurdod) yn crynhoi'r casgliadau o'm harchwiliad ar gyfer 2010-11. Mae'r adroddiad yn rhoi gwybodaeth i aelodau'r Awdurdod am unrhyw faterion o bwys sy'n codi o'm harchwiliad, ynghyd â'm sylwadau ar faterion cyfredol eraill.
2. Ceir mwy o fanylion am agweddau penodol ar fy archwiliad yn yr *Adroddiad ar yr Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol* a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio ym mis Medi 2011.
3. Gwneir nifer o gyfeiriadau yn yr Adroddiad hwn at ganllawiau a dogfennaeth a gyhoeddwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol, yn cynnwys y Cod Ymarfer Archwilio (y Cod). Mae hwn yn cyfeirio at y Datganiad o Gyfrifoldebau Archwilwyr a Chyrff a Archwilir sy'n crynhoi cyfrifoldebau allweddol archwilwyr. Cynhaliwyd fy archwiliad yn unol â'r egwyddorion a nodwyd yn y Datganiad hwnnw. Dylid ystyried fy sylwadau am ganlyniadau fy archwiliad yng nghyd-destun y cefndir mwy ffurfiol hwnnw.
4. Cynlluniaf yr archwiliad ar sail risg, ac mae fy ngwaith archwilio wedi canolbwyntio ar eich risgiau ariannol a gweithredol sylweddol sy'n berthnasol i'm cyfrifoldebau archwilio. Mae'r gwaith archwilio wedi'i strwythuro ar sail elfennau allweddol fy nghyfrifoldebau fel y'u nodir yn y Cod. Mae *Amlinelliad o Archwiliad 2011* yn nodi'r ffi archwilio arfaethedig, sef £83,482 (ynghyd â TAW), a bydd y ffi derfynol yn unol â'r ffi arfaethedig.
5. Rwyf wedi dod i'r casgliad bod adnoddau'r Awdurdod, ym mhob ffordd berthnasol, wedi'u defnyddio'n gywir ac y rhoddwyd cyfrif amdanynt yn briodol yn 2010-11:
   - paratowyd cyfrifon yr Awdurdod ar gyfer 2010-11 yn briodol ac roeddent yn gywir ym mhob ffordd berthnasol, ond mae lle i wella'r broses o baratoi'r cyfrifon ac mae gwaith yn parhau i sicrhau bod trafodion a balansau Awdurdodau Heddlu Cymru yn cael eu trin mewn ffordd gyson;
   - cyflawnodd yr Awdurdod ei dargedau o ran ei gyllideb refeniw ar gyfer 2010-11 ac mae'n ymateb i'r heriau ariannol sylweddol sydd o'i flaen;
   - roedd gan yr Awdurdod amgylchedd rheolaeth fewnol effeithiol ar waith i leihau'r risg o gamddatganiadau perthnasol yn y datganiadau ariannol;
   - roedd systemau ariannol pwysig yr Awdurdod yn cael eu rheoli a'u gweithredu'n briodol, yn ôl y bwriad.
6. Mae gan yr Awdurdod drefniadau corfforaethol priodol ar waith i ddefnyddio adnoddau'n effeithiol:
   - roedd gan yr Awdurdod drefniadau priodol yn 2010-11 i'w helpu i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau;
   - mae gwaith Arolygiaeth Cwnstabliaeth Ei Mawrhydi (HMIC) ar ymateb yr Awdurdod i bwysau ariannol yn ategu fy nghasgliad ynghylch y trefniadau i sicrhau gwasanaethau effeithlon, darbodus ac effeithiol.
7. Cytunwyd ar yr Adroddiad hwn gyda'r Prif Weithredwr, y Trysorydd a'r Cyfarwyddwr Cyllid ac Adnoddau a swyddogion perthnasol eraill. Caiff yr Adroddiad ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar 24 Chwefror 2012 a chaiff copi ei roi i bob aelod o'r Awdurdod.

8. Fy nod yw cynnal archwiliad o safon uchel sy'n gwneud cyfraniad cadarnhaol ac ymarferol ac sy'n ategu agenda'r Awdurdod ei hun. Rwyf yn cydnabod pa mor werthfawr yw eich cydweithrediad a'ch cymorth er mwyn cyrraedd y nod hwn a hoffwn ddiolch i chi am y cymorth a'r cydweithrediad a roddwyd yn ystod yr archwiliad.

Anthony Barrett
Archwilydd Penodedig

Dyddiad: Chwefror 2012

Adroddiad manwl

Defnyddiwyd adnoddau'r Awdurdod yn gywir ym mhob ffordd berthnasol, a rhoddwyd cyfrif amdanynt yn briodol

9. Mae'r datganiadau ariannol yn ffordd hanfodol i'r Awdurdod roi cyfrif am y modd y mae'n gwarchod yr adnoddau sydd ar gael iddo a'i berfformiad ariannol wrth ddefnyddio'r adnoddau hynny.

10. Fel archwilydd allanol yr Awdurdod, mae'n ofynnol i mi archwilio'r datganiadau ariannol a chyflwyno adroddiad archwilydd sy'n cynnwys barn ynghylch a yw'r datganiadau ariannol a gyflwynwyd yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol yr Awdurdod ar ddiwedd y flwyddyn.

Paratowyd cyfrifon yr Awdurdod ar gyfer 2010-11 yn briodol ac roeddent yn gywir ym mhob ffordd berthnasol, ond mae lle i wella'r broses o baratoi'r cyfrifon ac mae gwaith yn parhau i sicrhau bod trafodion a balansau Awdurdodau Heddlu Cymru yn cael eu trin mewn ffordd gyson

11. Paratôdd yr Awdurdod ei ddatganiadau ariannol drafft erbyn 30 Mehefin a chyhoeddodd ei ddatganiadau ariannol terfynol erbyn 30 Medi 2011, yn unol â gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2010.

12. 2010-11 oedd y flwyddyn ariannol gyntaf y bu'n rhaid i awdurdodau'r heddlu lunio datganiadau ariannol o dan Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS). Roedd y newid hwn yn arbennig o heriol i'r Awdurdod gan fod newidiadau eraill yn cael eu gwneud hefyd (h.y. ailstrwythuro ac adleoli'r adran gyllid a newidiadau allweddol o ran personél cyllid ar lefel uwch).

13. Mae'n ofynnol i mi o dan Safon Archwilio Ryngwladol (ISA) 260 gyflwyno adroddiad ar faterion sy'n codi o'm gwaith i'r 'rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu' (yr Awdurdod) cyn i mi roi fy marn archwilio ar y cyfrifon.

14. Cyflwynais adroddiad ar y materion hyn i'r Awdurdod ar 29 Medi 2011. Nodir y materion allweddol yn Arddangosyn 1.

Arddangosyn 1: Materion a nodwyd yn yr Adroddiad ar yr Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol

Gofyniad adrodd	Ymateb yr Archwilydd
Safbwyntiau ynglŷn â'r agweddau ansoddol ar arferion cyfrifyddu ac adroddiadau ariannol yr endid.	Rydym yn cydnabod y bu'r flwyddyn hon yn un heriol i'r Awdurdod yn sgîl cyflwyno'r IFRS ynghyd â'r gwaith o ailstrwythuro ac adleoli'r adran gyllid a newidiadau allweddol o ran personél cyllid ar lefel uwch. Fel y dangosir gan nifer a natur y newidiadau (a nodir yn Atodiad 3), ceir lle i wella trefniadau sicrhau ansawdd y broses o baratoi'r cyfrifon. Bydd hyn yn helpu i sicrhau bod y cyfrifon drafft a gyflwynir i'r Awdurdod i'w cymeradwyo ac i archwilwyr allanol mor gyflawn a chywir â phosibl ac yn cydymffurfio cymaint â phosibl â'r safonau yn y dyfodol.
Addasiadau disgwyliedig i adroddiad yr archwilydd.	Nid oedd unrhyw addasiadau yn ofynnol i adroddiad yr archwilydd.
Camddatganiadau nas addaswyd.	Ni chafwyd unrhyw gamddatganiadau nas cywirwyd. Er i nifer o gamddatganiadau perthnasol gael eu nodi fel rhan o'r archwiliad, cytunodd y rheolwyr i newid y rhain ym mhob achos. Cafodd rhestr o'r newidiadau sylweddol ei chyflwyno i'r Awdurdod cyn i'r cyfrifon gael eu cymeradwyo. Mae'r rhestr hon wedi'i chynnwys yn Atodiad 3.
Gwendidau perthnasol yn y systemau cyfrifyddu a rheolaeth fewnol a nodwyd yn ystod yr archwiliad.	Ni chododd unrhyw faterion.
Materion y mae'n ofynnol iddynt, o dan safonau archwilio eraill, gael eu cyfleu i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu.	Ni chododd unrhyw faterion.
Unrhyw faterion perthnasol eraill sy'n ymwneud â'r archwiliad.	Bu cytundeb cychwynnol ar driniaeth cyfrifyddu trafodion Awdurdodau Heddlu Cymru, ond ni chafodd ei chadarnhau yn derfynol ac ni chafodd ei hadlewyrchu yn natganiadau ariannol 2010-11. Dylid mynd i'r afael â'r mater hwn yn 2011-12.

15. Ar 29 Medi 2011, rhoddais fy marn ar gyfrifon yr Awdurdod. Deuthum i'r casgliad fod y cyfrifon yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2011 ac o'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.

16. Cwblhawyd yr archwiliad o ffurflen Cyfrifon y Llywodraeth Gyfan ym mis Hydref 2011. Nid oedd unrhyw faterion o bwys i gyflwyno adroddiad arnynt.

Cyflawnodd yr Awdurdod ei dargedau o ran ei gyllideb refeniw ar gyfer 2010-11 ac mae'n ymateb i'r heriau ariannol sylweddol sydd o'i flaen

17. Mae gan yr Awdurdod hanes da o weithredu o fewn ei gyllideb refeniw a pharhaodd hyn yn 2010-11. Yn erbyn gofyniad cyllideb refeniw o £163.3 miliwn ar gyfer y flwyddyn, cofnododd yr Awdurdod danwariant o £4.7 miliwn a drosglwyddwyd yn bennaf i gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i ariannu newidiadau i wasanaethau ac ystadau yn y dyfodol. Gwelwyd cynnydd net o £0.068 miliwn mewn perthynas â'r Gronfa Wrth Gefn Gyffredinol a gododd i £6.8 miliwn.

18. Mae'r Awdurdod yn parhau i gael adroddiadau rheolaidd gan y Trysorydd a'r Cyfarwyddwr Cyllid ac Adnoddau ar wariant a'r sefyllfa o'i chymharu â'r gyllideb. Dangosodd yr adroddiad ar gyfer y cyfnod a ddaeth i ben 31 Rhagfyr 2011 fod y sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn yn rhagweld arbedion gwerth £4.7 miliwn ac yn unol â'r disgwyliadau. Mae hyn yn helpu i atgyfnerthu sefyllfa'r Awdurdod i ymateb i heriau ariannol, gweithredol ac anweithredol yn y dyfodol.

Roedd gan yr Awdurdod amgylchedd rheolaeth fewnol effeithiol ar waith i leihau'r risg o gamddatganiadau perthnasol yn y datganiadau ariannol

19. Yn ei adroddiad blynyddol, daeth y gwasanaeth Archwilio Mewnol i'r casgliad canlynol:

- 'Gall Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru fod yn sicr ynghylch digonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol ei amgylchedd rheolaeth fewnol, gan gynnwys ei drefniadau llywodraethu a rheoli risg.'

20. Yn benodol, canfûm y canlynol:

- roedd y trefniadau i gynnal y systemau rheolaeth fewnol yn effeithiol;
- fel mewn blynyddoedd blaenorol, mae'r gwasanaeth Archwilio Mewnol wedi cyflawni'r safonau proffesiynol gofynnol ac felly roedd yn bosibl i ni ddibynnu ar ei waith, yn ôl y bwriad;
- roedd y trefniadau i sicrhau nad yw'r Awdurdod yn ymgymryd â thrafodion oni bai bod darpariaeth benodol iddo wneud hynny wedi parhau i weithredu'n effeithiol;
- roedd fframwaith llywodraethu'r Awdurdod yn gweithredu'n effeithiol ynghyd â'r trefniadau i atal a chanfod twyll a llygredd.

21. Byddaf yn parhau i fonitro sefyllfa ariannol yr Awdurdod yn 2011-12.

Roedd systemau ariannol pwysig yr Awdurdod yn cael eu rheoli a'u gweithredu'n briodol yn ôl y bwriad

22. Fel rhan o'm hadolygiad o systemau ariannol yr Awdurdod aethpwyd ati i werthuso'r systemau rheolaeth ariannol pwysig a, lle y bo angen, brofi gweithrediad y rheolaethau mewnol neu ddibynnu ar waith archwilio mewnol am sicrwydd bod y rheolaethau yn effeithiol. Deuthum i'r casgliad at ddibenion fy marn archwilio fod systemau ariannol pwysig yr Awdurdod yn cael eu rheoli a'u gweithredu'n briodol yn ôl y bwriad.

23. Mae'r gwasanaeth Archwilio Mewnol wedi argymell rhai gwelliannau i systemau a rheolaethau ariannol y rhoddwyd gwybod i'r Pwyllgor Archwilio amdanynt, ac mae'n parhau i fonitro'r gwaith y mae rheolwyr yn ei wneud i'w rhoi ar waith. Byddaf innau hefyd yn parhau i fonitro'r gwaith o roi argymhellion y gwasanaeth archwilio mewnol ar waith.

24. Nid oes unrhyw faterion pellach y mae angen i mi dynnu sylw'r aelodau atynt.

Mae gan yr Awdurdod drefniadau corfforaethol priodol ar waith i ddefnyddio adnoddau'n effeithiol

Roedd gan yr Awdurdod drefniadau priodol yn 2010-11 i'w helpu i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau

25. Wrth archwilio cyfrifon yr Awdurdod bob blwyddyn, mae'n ofynnol i mi o dan adran 17(2)(d) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 fodloni fy hun ei fod wedi gwneud trefniadau priodol i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau. Adlewyrchir y gofyniad hwn hefyd yn y Cod. Nodir fy nghasgliad ffurfiol ar drefniadau Gwerth am Arian yr Awdurdod ar gyfer 2010-11 yn Atodiad 1.

26. Yn ogystal â'r archwiliad o'r cyfrifon blynyddol, mae ffynonellau pwysig eraill o sicrwydd wedi deillio o waith perfformiad ac arolygu Arolygiaeth Cwnstabliaeth Ei Mawrhydi a'r gwasanaeth Archwilio Mewnol.

27. Mae'r Swyddog Atebol yn gyfrifol am roi trefniadau priodol ar waith i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran defnydd yr Awdurdod o adnoddau. At ddibenion fy ngwaith, rwyf wedi gwerthuso systemau'r Awdurdod yn erbyn nifer o gwestiynau. Nodir y dull hwn yn fanwl yn Atodiad 2. Ar gyfer pob cwestiwn, rwyf yn ystyried a oes bylchau yn y trefniadau y disgwylir iddynt fod ar waith, ac arwyddocâd y bylchau hynny.

28. Nid oedd unrhyw faterion pwysig yn codi o'm gwaith yn y maes hwn ar gyfer 2010-2010 yr hoffwn dynnu eich sylw atynt.

Mae gwaith Arolygiaeth Cwnstabliaeth Ei Mawrhydi ar ymateb yr Awdurdod i bwysau ariannol yn ategu fy nghasgliad ynghylch y trefniadau i sicrhau gwasanaethau effeithlon, darbodus ac effeithiol

29. Cynhaliodd HMIC waith maes ar gyfer ei hadolygiad, *Valuing the Police: Preparedness Inspection*, ym mis Chwefror 2012 a gwnaethom fynychu nifer o gyfarfodydd casglu gwybodaeth gyda HMIC bryd hynny. Cyhoeddodd HMIC ei hadroddiad lleol ar sefyllfa'r Awdurdod, ac adroddiad thematig cenedlaethol ar sefyllfa pob awdurdod heddlu ledled Cymru a Lloegr, ym mis Gorffennaf 2012.

30. Canfuwyd y canlynol yn adroddiad lleol HMIC:

- Roedd yr Heddlu a'r Awdurdod yn deall maint yr her a oedd yn eu hwynebu yn glir, ac maent wedi ystyried nifer o opsiynau i ddatblygu cynllun i ateb yr her honno.
- Mae gan yr Heddlu a'r Awdurdod gynlluniau manwl ar waith i gyflawni arbedion yn ystod 2011-12 a 2012-13 ac maent wedi pennu cyllideb i gyflawni'r holl arbedion angenrheidiol. Roedd y cynllun hefyd yn cynnwys clustog ariannol a gynlluniwyd i dalu unrhyw gostau annisgwyl neu am unrhyw oedi yn y broses weithredu.
- Roedd amserlenni a cherrig milltir clir y rhoddwyd cyfiawnhad drostynt, wedi'u hategu gan ddadansoddiad da.
- Roedd strwythurau llywodraethu clir ar waith i oruchwylio cynnydd.
- Mae'r heddlu a'r awdurdod wedi nodi'r newidiadau yn y cynllun a allai effeithio ar y gwasanaeth a ddarperir ganddynt i'w cymuned, ac wedi gweithio i sicrhau bod yr effeithiau hyn mor fach â phosibl.
- Mae'r heddlu a'r awdurdod wedi sicrhau bod cyfathrebu â'r cyhoedd a rhanddeiliaid allweddol yn rhan hanfodol o'r rhaglen newid. Cynhaliwyd ymgynghoriad cyhoeddus lleol a cheir tystiolaeth i ddangos bod hwn wedi helpu i lywio cynnwys y cynllun.
- Mae'r Ysgrifennydd Cartref wedi nodi ei bod yn disgwyl i heddluoedd ac awdurdodau wneud toriadau ariannol gan barhau i leihau troseddau heb amharu ar y rheng flaen. Mae *Cynllun Plismona* Gogledd Cymru yn cynnwys amcanion i leihau troseddau ac ymddygiad gwrthgymdeithasol yn ystod y flwyddyn i ddod.

31. Mae gwaith HMIC yn ategu fy nghasgliadau ynglŷn â threfniadau'r Awdurdod i sicrhau gwasanaethau effeithlon, darbodus ac effeithiol. Yn arbennig, mae'n cadarnhau bod yr Awdurdod a'r Heddlu mewn sefyllfa dda i weithio yn unol â'u cyllideb gan y bydd llai o adnoddau ar gael iddynt dros y pedair blynedd nesaf. Byddaf yn parhau i weithio gyda HMIC ac arolygwyr a rheoleiddwyr eraill i nodi cyfleoedd posibl i gydweithio ar waith archwilio perfformiad yn 2011-12.

32. Fel rhan o'n trefniadau cydweithio, rydym wrthi'n cynnal adolygiad gyda HMIC i gyflwyno'r wybodaeth ddiweddaraf am y cynnydd a wneir o ran cyflawni'r cynlluniau i ateb yr her ariannol dros y blynyddoedd sydd ar ôl o'r Adolygiad Cynhwysfawr o Wariant. Bydd yr adolygiad yn dilyn ein hadroddiad ar y cyd, sef *Cynnal gwerth am arian yng ngwasanaeth yr heddlu*, cylch cyntaf Arolygiadau Gwerth yr Heddlu HMIC, a chyhoeddiad diweddar yr adroddiad thematig *Adapting to Austerity*.

33. Mae dull cydlynol o weithredu rhwng Swyddfa Archwilio Cymru a HMIC yn sicrhau na chaiff cynnwys rhaglenni gwaith ei dyblygu ac yn hyrwyddo prosesau rhannu rhwng ein sefydliadau i lywio ein rhaglenni gwaith a helpu i sicrhau bod gwybodaeth yn cael ei rhannu'n weithredol ac yn ddi-oed a bod risgiau a phryderon allweddol yn cael eu harchwilio.

34. Yn ddiweddar rydym wedi cymryd rhan yng nghyfarfodydd cymorth a her HMIC a gwaith dilynol sy'n rhan o'r broses adolygu. Fel rhan o'r trefniant hwn byddwn yn llunio adroddiad adborth i bob awdurdod a phapur briffio cenedlaethol ar gyfer yr Archwilydd Cyffredinol.

Atodiad 1

Casgliad ar drefniadau Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2011 o ran sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau

Cyfrifoldebau'r Swyddog Atebol

Mae'r Swyddog Atebol yn gyfrifol am roi trefniadau priodol ar waith i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran defnydd yr Awdurdod o adnoddau, ac i sicrhau stiwardiaeth a llywodraethu priodol. Mae'r Swyddog Atebol hefyd yn gyfrifol am adolygu digonolrwydd ac effeithiolrwydd y trefniadau hyn yn rheolaidd.

Cyfrifoldebau'r Archwilydd

Mae gennyf gyfrifoldeb o dan Adran 17(2) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus Cymru 2004 i ddod i'r casgliad, o'm harchwiliad o gyfrifon blynyddol yr Awdurdod, p'un a wyf yn fodlon o ran bodolaeth y trefniadau a oedd ganddo ar waith yn ystod y flwyddyn i'w helpu i gyflawni ei gyfrifoldeb i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau yn briodol. At ddibenion fy ngwaith yn y maes hwn, rwyf wedi asesu 'trefniadau priodol' yn bennaf fel trefniadau rheoli perfformiad corfforaethol a rheoli ariannol sefydliad, y diffinnir elfennau pwysig ohonynt ym Mharagraff 48 o'r Cod.

Cyflwynaf adroddiad os yw materion o bwys wedi dod i'm sylw sy'n fy atal rhag dod i'r casgliad bod yr Awdurdod wedi gwneud trefniadau priodol o'r fath. Wrth ymgymryd â'm gwaith, nid wyf wedi ystyried a yw'r trefniadau sydd ar waith yn cynrychioli'r holl drefniadau a allai fod ar waith. Nid yw'n ofynnol ychwaith i mi ystyried, ac nid wyf wedi ystyried fel rhan o'r agwedd hon ar fy ngwaith, effeithiolrwydd y trefniadau sydd ar waith i sicrhau gwerth am arian yn ystod y flwyddyn a adolygir.

Casgliad

Mae'r casgliad canlynol yn seiliedig ar waith a wnaed fel rhan o'm harchwiliad o gyfrifon 2010-11 i gadarnhau, ym mhob ffordd berthnasol, pa drefniadau a oedd ar waith gan yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn i'w helpu i gyflawni ei gyfrifoldeb i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau, ac yn gyfyngedig i'r gwaith hwnnw.

Wrth ymgymryd â'm gwaith, nid wyf wedi ystyried a yw'r trefniadau sydd ar waith yn cynrychioli'r holl drefniadau a allai fod ar waith. Nid yw'n ofynnol ychwaith i mi ystyried, ac nid wyf wedi ystyried, effeithiolrwydd y trefniadau sydd ar waith i sicrhau gwerth am arian yn ystod y flwyddyn a adolygir.

Ar sail Datganiad Llywodraethu Blynyddol yr Awdurdod ac o ganlyniad i'r gwaith a gyflawnwyd, fel y disgrifiwyd uchod fel rhan o'm harchwiliad o gyfrifon 2010-11, a'r holl wybodaeth arall yr ystyriais ei bod yn berthnasol, rwy'n fodlon o ran bodolaeth y trefniadau a oedd ar waith gan yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn i'w helpu i gyflawni ei gyfrifoldeb i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau yn briodol. Yn seiliedig ar y gwaith a gynhaliwyd, ac yn gyfyngedig iddo, rwyf wedi codi materion amrywiol, ac wedi gwneud argymhellion i wella trefniadau'r Awdurdod. Trafodir ac esbonnir y materion hyn ymhellach yn fy Llythyr Archwilio Blynyddol i'r Awdurdod.

Anthony Barrett Archwilydd Penodedig Ionawr 2012	Swyddfa Archwilio Cymru 24 Heol y Gadeirlan Caerdydd CF11 9LJ

Atodiad 2

Meini prawf ar gyfer asesu trefniadau'r Awdurdod yn ystod 2010-11 o ran sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau

Trefniadau rheoli perfformiad corfforaethol a rheoli ariannol	Cwestiynau ar drefniadau
Pennu amcanion, penderfynu ar bolisïau a gwneud penderfyniadau	A yw'r Awdurdod wedi rhoi trefniadau ar waith i bennu, adolygu a gweithredu ei amcanion strategol a gweithredol?
Diwallu anghenion defnyddwyr, rhanddeiliaid a'r boblogaeth leol	A yw'r Awdurdod wedi sefydlu modd o gyfathrebu â'r boblogaeth leol, defnyddwyr y gwasanaeth a rhanddeiliaid eraill yn cynnwys partneriaid, ac a oes trefniadau monitro i sicrhau bod negeseuon allweddol ynglŷn â gwasanaethau yn cael eu hystyried?
Monitro ac adolygu perfformiad	A yw'r Awdurdod wedi rhoi trefniadau ar waith i fonitro perfformiad a chraffu arno, er mwyn nodi amrywiannau posibl yn erbyn amcanion, safonau a thargedau strategol, i weithredu lle y bo angen, a chyflwyno adroddiad i'r Awdurdod?
Cydymffurfiaeth â pholisïau sefydledig	A yw'r Awdurdod wedi rhoi trefniadau ar waith i gynnal system rheolaeth fewnol gadarn, yn cynnwys trefniadau i sicrhau cydymffurfiaeth â chyfreithiau a rheoliadau, a pholisïau a gweithdrefnau mewnol?
Risgiau gweithredol ac ariannol	A yw'r Awdurdod wedi rhoi trefniadau ar waith i reoli ei risgiau busnes o bwys?
Rheoli adnoddau ariannol ac adnoddau eraill	A yw'r Awdurdod wedi rhoi trefniadau ar waith i werthuso a gwella'r gwerth am arian y mae'n ei gyflawni yn ei ddefnydd o adnoddau?
	A yw'r Awdurdod wedi rhoi trefniadau ar waith i sicrhau bod ei wariant yn cyfateb i'r adnoddau sydd ar gael?
	A yw'r Awdurdod wedi rhoi trefniadau ar waith reoli a monitro perfformiad yn erbyn cyllidebau, gan gymryd camau adferol lle bo'n briodol, a chyflwyno adroddiad ar y canlyniadau i uwch reolwyr a'r Awdurdod?

Trefniadau rheoli perfformiad corfforaethol a rheoli ariannol	Cwestiynau ar drefniadau
Safonau ymddygiad priodol ac ati	A yw'r Awdurdod wedi rhoi trefniadau ar waith i fonitro perfformiad a chraffu arno, er mwyn nodi amrywiannau posibl yn erbyn amcanion, safonau a thargedau strategol ar gyfer gweithredu a, lle y bo angen, gyflwyno adroddiad i aelodau?
	A yw'r Awdurdod wedi rhoi trefniadau ar waith gyda'r nod o hyrwyddo a sicrhau gonestrwydd a phriodoldeb wrth gynnal ei fusnes?

DRAFT

Atodiad 3

Crynodeb o'r cywiriadau a wnaed i ddatganiadau ariannol drafft 2010-11 a gafodd eu dwyn i sylw Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru

Yn ystod ein harchwiliad, gwnaethom nodi'r camddatganiadau canlynol a gywirwyd gan y rheolwyr, ond yr ystyriwn y dylid tynnu eich sylw atynt gan eu bod yn berthnasol i'ch cyfrifoldebau mewn perthynas â'r broses o gyflwyno adroddiadau ariannol.

Gwerth y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros y cywiriad
Cofnodion perthnasol amrywiol	Mae'r Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn wedi'i ail-lunio yn ei hanfod ac mae llawer o gofnodion wedi'u diwygio'n sylweddol.	Nid oedd llawer o falansau a datgeliadau yn y datganiad sylfaenol hwn yn cydymffurfio â gofynion IFRS. O ganlyniad, roedd gwahaniaeth o £711,000 rhwng matolen y datganiad hwn a datganiadau sylfaenol eraill, gan gynnwys y Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r Fantolen.
Cofnodion pwysig amrywiol	Mae'r Datganiad Llif Arian Parod wedi'i ail-lunio yn ei hanfod ac mae llawer o gofnodion ar gyfer 2010-11 a 2009-10 wedi'u diwygio'n sylweddol.	Nid oedd llawer o ddatgeliadau yn y datganiad sylfaenol hwn yn cydymffurfio â gofynion IFRS ac mewn rhai achosion nid oedd balansau arian parod wedi'u hategu'n llawn gan nodiadau manwl.
£1,800,618	Asedau Anghyfredol - Nodyn 12: • gwelwyd gostyngiad o £1,800,618 yng nghost eiddo, offer a chyfarpar; • gwelwyd gostyngiad o £1,696,830 mewn dibrisiant cronedig; • gwelwyd cynnydd o £104,787 o ran enillion ar ôl gwaredu asedau hirdymor.	Nid oedd yr Awdurdod wedi rhoi cyfrif am waredu fflyd o gerbydau yn ystod y flwyddyn.
£1,953,925	Credydwyr Byrdymor - Mantolen ddiwygiedig 2008-09: • Gwelwyd cynnydd o £1,954,925 yn y ddarpariaeth absenoldeb cronedig ym mantolen ddiwygiedig 2008-09.	Nid oedd y ddarpariaeth absenoldeb cronedig ar gyfer 2008-09, a gyfrifwyd gan ymgynghorwyr allanol, yn cynnwys Yswiriant Gwladol, Blwydd-daliadau nac yn ystyried diwrnodau gorffwys a ganslwyd neu amser i ffwrdd yn gyfnewid am wyliau banc.

Gwerth y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros y cywiriad
£335,659	Gwelwyd cynnydd yn y balans arian parod ar y Fantolen, a gwelwyd gostyngiad o £335,659 yn y cyfandaliadau yn y cyfrif pensiwn.	Cafodd y balans arian parod gwreiddiol ei danddatgan gan ei fod yn cynnwys siec am gyfandaliad pensiwn a gafodd ei golli ac y dylid bod wedi'i ganslo.
£1,135,000	Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr - dilëwyd y gost ar gyfer amorteiddio grant y llywodraeth.	Nid oedd y driniaeth gyfrifyddu wreiddiol yn cydymffurfio ag IFRS ac felly roedd y balansau a ddygwyd ymlaen yn anghywir.
£2,379,000	Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr - Cyfrifwyd grantiau a gafwyd gan y llywodraeth yn 2009-10.	Nid oedd y driniaeth gyfrifyddu wreiddiol yn cydymffurfio ag IFRS ac felly roedd y balansau a ddygwyd ymlaen yn anghywir.
£15,376,000	Offerynnau Ariannol - Diwygiwyd nodyn 40 i gynnwys atebolrwydd y brydles ariannol, yr atebolrwydd PFI a llog ar y brydles ariannol.	Nid oedd y nodyn gwreiddiol yn cydymffurfio ag IFRS drwy eithrio'r brydles ariannol, yr atebolrwydd PFI a llog ar y brydles ariannol.
Cofnodion pwysig amrywiol	Mae'r Addasiad rhwng y sail gyfrifyddu a'r sail ariannu o dan y Rheoliadau (Nodyn 7) wedi'i ail-lunio yn ei hanfod ac mae nifer o gofnodion wedi'u diwygio'n sylweddol.	Roedd y nodyn gwreiddiol yn anghyflawn ac nid oedd nifer o ddatgeliadau a balansau'n cydymffurfio ag IFRS.
£257,000	Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf - Nodyn 31. Gwelwyd gostyngiad o £257,000 yn y Gofyniad Ariannu Cyfalaf.	Nid oedd y nodyn gwreiddiol yn gyson â'r papurau gwaith ategol.
Amrywiol	Y Symiau a Nodwyd ar gyfer y Penderfyniad Dyrannu Adnoddau - Nodyn 25. Ychwanegwyd datgeliad i gysoni'r alldro a gyflwynwyd i'r Awdurdod ym mis 12, a nodwyd y canlyniad yn y Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.	Roedd y nodyn gwreiddiol yn cysoni gwerthoedd gwahanol ac nid oedd yn cydymffurfio ag IFRS.
Amrywiol	Gwnaed dros 50 o ychwanegiadau a diwygiadau eraill i ddarnau naratif a datgeliadau yn y cyfrifon.	Er mwyn cydymffurfio ag IFRS a sicrhau bod y datganiadau ariannol yn gyflawn, yn glir, yn gywir ac yn gyson.

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500
Fax: 029 2032 0600
Textphone: 029 2032 0660

E-mail: info@wao.gov.uk
Website: www.wao.gov.uk

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500
Ffacs: 029 2032 0600
Ffôn Testun: 029 2032 0660

E-bost: info@wao.gov.uk
Gwefan: www.wao.gov.uk